

Asia: VN/36516/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi metsityksen määräaikaisesta tukemisesta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

LAUSUNTO

Asia: Hallituksen esitysluonnos laiksi metsityksen määräaikaisesta tukemisesta annetun lain muuttamisesta

Yleiset huomiot

Esityksen tavoitteena on vahvistaa hiilinieluja ja lisätä metsäpinta-alaa ottamalla metsitystukijärjestelmä uudelleen käyttöön vuosiksi 2027–2029. Tavoite liittyy kansallisiin ilmasto- ja maankäyttösektorin tavoitteisiin sekä Suomen kansainvälisiin velvoitteisiin ilmastonmuutoksen hillinnässä. Tavoitetta voidaan pitää yhteiskunnallisesti hyväksyttävänä ja perusoikeusjärjestelmän näkökulmasta lähtökohtaisesti perusteltuna.

Esityksessä ehdotetut muutokset koskevat erityisesti tukikelpoisten alueiden määrittelyä, tukimenettelyä, hoitopalkkion maksamista, viranomaismenettelyn keventämistä sekä tukijärjestelmän oikeudellista perustaa. Muutosten arvioinnissa korostuvat hallinnon lainalaisuus, yhdenvertaisuus, oikeusvarmuus ja hyvän hallinnon vaatimukset.

Yhdenvertaisuus ja tukikelpoisuuden rajaukset

Esityksessä ehdotetaan tukikelpoisuuden laajentamista siten, että tietyin edellytyksin myös vesoittunut entinen maatalousmaa voisi kuulua tukijärjestelmän piiriin. Samalla maatalouskäytössä olevat pienialaiset heikkotuottoiset pellot poistettaisiin tukikelpoisten alueiden joukosta.

Yhdenvertaisuuden näkökulmasta on tärkeää, että tukikelpoisuuden edellytykset määritellään laissa tai sen nojalla annettavissa säännöksissä riittävän täsmällisesti ja ennakoitavasti. Erityisesti käsitteiden kuten ”vesoittunut entinen maatalousmaa” sekä ”heikkotuottoinen pelto” tulkinnan tulee olla mahdollisimman yhdenmukaista eri viranomaisten ja eri alueiden välillä. Selkeät kriteerit vähentävät harkintavallan vaihtelua ja tukevat hakijoiden yhdenvertaista kohtelua.

Oikeusvarmuus ja tukimäärärahojen riittävyys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi menettelystä tilanteessa, jossa myöntämisvaltuutta ei ole käytettävissä. Tällöin hakemuksen käsittely siirtyisi seuraavalle vuodelle ja hakemus voitaisiin lopulta hylätä, mikäli määrärahaa ei olisi tällöinkään käytettävissä.

Säännöksellä pyritään lisäämään hallinnollista ennakoitavuutta. Oikeusvarmuuden näkökulmasta olisi kuitenkin perusteltua arvioida, ovatko hakijoiden oikeusasema ja odotukset riittävästi turvattuja tilanteessa, jossa tukikelpoinen hakemus voidaan joutua hylkäämään yksinomaan määrärahojen puutteen vuoksi. Hakijoille tulisi antaa mahdollisimman selkeää tietoa määrärahojen rajallisuudesta ja hakemusten käsittelyjärjestyksestä.

Hyvän hallinnon näkökohdat

Lausuntomenettelyn keventäminen voi edistää hallinnon tehokkuutta ja nopeuttaa hakemusten käsittelyä. Samalla tulee kuitenkin varmistaa, että ympäristö-, luonto- ja kulttuuriarvojen huomioon ottaminen säilyy riittävällä tasolla.

Koska tukijärjestelmän ulkopuolelle jäävät muun muassa luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet ja maisemallisesti merkittävät kohteet, on tärkeää, että viranomaisilla säilyy käytössään riittävät tiedot näiden alueiden tunnistamiseksi. Hallinnollisen menettelyn keventäminen ei saisi johtaa siihen, että ympäristöarvojen arviointi heikkenee käytännössä.

Omistusoikeus ja oikeuksien siirtyminen

Esityksessä täsmennetään tukioikeuksien ja velvoitteiden siirtymistä omistuksen- tai hallintaoikeuden vaihtuessa. Muutosta voidaan pitää oikeusvarmuuden kannalta perusteltuna.

Koska metsitykseen liittyvät hoito- ja säilyttämisvelvoitteet kestävät kymmenen vuotta, sääntelyn tulee mahdollisimman selkeästi määritellä, missä laajuudessa oikeudet ja velvoitteet siirtyvät uudelle omistajalle tai haltijalle. Tämä on tärkeää sekä alkuperäisen tuensaajan että myöhempien omistajien oikeusaseman kannalta.

Valtiontukisääntelyyn liittyvät näkökohdat

Metsitystuen oikeudellisen perustan muuttaminen de minimis -tuesta maa- ja metsätalouden ryhmäpoikkeusasetukseen perustuvaksi tueksi vaikuttaa lähtökohtaisesti tarkoituksenmukaiselta. Muutos voi lisätä tukijärjestelmän yhteensopivuutta Euroopan unionin valtiontukisääntelyn kanssa.

Oikeusvarmuuden kannalta on kuitenkin tärkeää, että hakijoille annetaan selkeää tietoa niistä EU-oikeudellisista edellytyksistä, joiden täytyminen on tuen myöntämisen ehtona. Lisäksi tulee varmistaa, että kansalliset viranomaiset soveltavat EU-sääntelyä yhdenmukaisesti.

Johtopäätökset

Esitysluonnoksen tavoitteita voidaan pitää hyväksyttävänä ja ne liittyvät merkittäviin ilmasto- ja ympäristöpoliittisiin tavoitteisiin. Ehdotettu sääntely ei yleisellä tasolla arvioituna vaikuta muodostavan valtiosääntöoikeudellisesti merkittäviä ongelmia.

Jatkovalmistelussa olisi kuitenkin perusteltua kiinnittää huomiota erityisesti:

1. tukikelpoisten alueiden määritelmien täsmällisyyteen;
2. hakijoiden yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseen;
3. määrärahojen riittävyyteen liittyvien hylkäysperusteiden ennakoitavuuteen;
4. ympäristö- ja luontoarvojen huomioon ottamiseen lausuntomenettelyn keventämisestä huolimatta; sekä
5. omistajanvaihdostilanteisiin liittyvien oikeuksien ja velvollisuuksien selkeyteen.

Näillä huomioilla esitysluonnosta voidaan pitää pääosin perusteltuna ja sen tavoitteita tukevana.

Anh Tran
YDHV lakitiimi